

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO
MINISTRAS**

**ĮSAKYMAS
DĖL ŽEMĖS ŪKIO MINISTRO 2014 M. LAPKRIČIO 27 D. ĮSAKYMO NR. 3D-889 „DĖL
DIRBTINAI SUKURTŲ SĄLYGŲ PARAMAI GAUTI NUSTATYMO METODIKOS
PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO**

2016 m. sausio 20 d. Nr. 3D-25
Vilnius

P a k e i č i u Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. lapkričio 27 d. įsakymą Nr. 3D-889 „Dėl Dirbtinai sukurtų sąlygų paramai gauti nustatymo metodikos patvirtinimo“ ir jį išdėstau nauja redakcija:

**„LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO
MINISTRAS**

**ĮSAKYMAS
DĖL GALIMAI NETEISĖTŲ SĄLYGŲ GAUTI PARAMĄ NUSTATYMO METODIKOS
PATVIRTINIMO**

Siekdama įgyvendinti Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą ir atsižvelgdama į Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos administravimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. 3D-507 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos administravimo taisyklių patvirtinimo“ nuostatas,

t v i r t i n u Galimai neteisėtų sąlygų gauti paramą nustatymo metodiką (pridedama).“

Žemės ūkio ministrė

Virginija Baltraitienė

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos žemės ūkio
ministro 2014 m. lapkričio 27d.
įsakymu Nr. 3D-889
(Lietuvos Respublikos žemės ūkio
ministro 2016 m. sausio 20 d. įsakymo
Nr. 3D- 25 redakcija)

GALIMAI NETEISĖTŲ SĄLYGŲ GAUTI PARAMĄ NUSTATYMO METODIKA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Galimai neteisėtų sąlygų gauti paramą nustatymo metodika (toliau – Metodika) nustato kriterijus, kuriais remiantis būtų nustatomi pareiškėjai arba paramos gavėjai, galimai neteisėtai sukūrę sąlygas paramai gauti pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos (toliau – KPP) priemones.

2. Metodika parengta vadovaujantis 1995 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 2988/95 dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos (OL 2004 m. *specialusis leidimas, I tomas, p. 1*), 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1306/2013 dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos, kuriuo panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 352/78, (EB) Nr. 165/94, (EB) Nr. 2799/98, (EB) Nr. 814/2000, (EB) Nr. 1290/2005 ir (EB) Nr. 485/2008 (OL 2013 L 347, p. 549) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1310/2013 (OL 2013 L 347, p. 865), Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčių įstatymu, Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymu (toliau – SVVĮ), atsižvelgiant į 2003 m. gegužės 6 d. Europos Komisijos (toliau – EK) rekomendaciją Nr. 2003/361/EB dėl mažų ir vidutinių įmonių (toliau – MVI) sampratos (toliau – EK rekomendacijos), Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą, Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos administravimo taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. 3D-507, „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos administravimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Administravimo taisyklės), Standartu LST EN 31010:2010 „Rizikos valdymas. Rizikos vertinimo būdai“, 2013 m. rugsėjo 12 d. Europos Teisingumo teismo (toliau – ETT) sprendimu byloje Nr. C-434/12, 2014 m. vasario 27 d. ETT sprendimu byloje Nr. C-110/13 bei ETT rekomendacijomis dėl bylos Nr. C-434/12 ir sprendimo Nr. C-110/13.

3. Metodika turi vadovautis asmenys, atliekantys paraiškų vertinimą, administruojantys projekto vykdytojo arba paramos gavėjo projektus ar vykdančys jų priežiūrą pagal KPP priemones

(toliau – vertintojai), kurioms ši Metodika taikoma, kaip numatyta KPP priemonių įgyvendinimo taisyklėse.

4. Metodikoje vartojamos sąvokos apibrėžtos Lietuvos Respublikos žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatyme, Administravimo taisyklėse, KPP priemonių įgyvendinimo taisyklėse ir kituose ES ir nacionaliniuose teisės aktuose, o bendrosios sąvokos atitinka Metodikos 2 punkte nurodytuose teisės aktuose vartojamas sąvokas.

5. Metodikoje vartojamos specialiosios sąvokos bei sutrumpinimai:

5.1. **Funkcinis nesavarankiškumas** – požymis, kai funkciniu požiūriu gamybos ir techniniai procesai sąmoningai išskiriami į skirtingus projektus arba kai nustatoma, kad naudojamosi bendra pagal KPP finansuojama infrastruktūra, siekiant įgyti programos tikslams prieštaraujantį pranašumą.

5.2. **Galimai neteisėtos sąlygos gauti paramą** – fizinių arba juridinių asmenų tarpusavyje ir (arba) su trečiaisiais asmenimis sąmoningai derinimas sąlygos, kuriomis gali būti siekiama įgyti paramos tikslams prieštaraujantį pranašumą.

5.3. **Rizikos kriterijus** – vertinimo pagrindas, matas.

5.4. **Susiję asmenys** – fiziniai ar juridiniai asmenys, kaip apibrėžta SVVĮ ir (arba) kaip nurodyta EK teiktose rekomendacijose dėl mažų ir vidutinių įmonių sampratos ir ETT rekomendacijose dėl sprendimo Nr. C-110/13.

6. Jei projektas pagal Metodikos 1 priede detalizuotus pagrindinius rizikos kriterijus atitinka galimai neteisėtai sukurtas sąlygas paramai gauti (tiek vertinimo, tiek administravimo ar priežiūros metu), būtina papildomai įvertinti (atsižvelgiant į ETT sprendimus byloje Nr. C-434/12 ir Nr. C-110/13 bei ETT rekomendacijas dėl šių bylų):

6.1. objektyvius elementus, kuriais remiantis daroma išvada, kad nebus galima pasiekti reglamentuose, KPP programoje nurodytų tikslų;

6.2. subjektyvius elementus, kuriais remiantis daroma išvada, kad sukūręs galimai neteisėtas sąlygas, pareiškėjas arba paramos gavėjas išimtinai siekė įgyti paramos skyrimo tikslams prieštaraujantį pranašumą, t. y. turi būti surenkami objektyvūs įrodymai, kuriais remiantis būtų galima daryti išvadą, kad būta sąmoningo asmenų veiksmų derinimo galimai neteisėtai sukuriant sąlygas, reikalingas paramai pagal KPP paramos schemą gauti, o pareiškėjas arba paramos gavėjas išimtinai įgijo šios schemos tikslams prieštaraujantį pranašumą.

7. Nustatydamą galimai neteisėtas sąlygas paramai gauti, Agentūra gali remtis ne vien tokiais elementais, kaip geografiniai, ekonominiai, funkciniai ir teisiniai ir (arba) asmeniniai su panašiais projektais susijusių asmenų ryšiai, bet ir požymiais, kuriais įrodoma, kad būta sąmoningo asmenų veiksmų derinimo (pvz., tarp pareiškėjų ir (arba) paramos gavėjų nustatomas tyčinis

veiksmų koordinavimas, neteisėtai sukuriant pagal tam tikrą KPP priemonę paramai gauti būtinas sąlygas).

8. Agentūra, konstatuodama galimai neteisėtas sąlygas paramai gauti, turi įvertinti pagrindinių rizikos kriterijų ir juos papildančių aplinkybių visumą (Metodikos 1 priedo 1 ir 2 lentelės), įvertindama objektyvius ir subjektyvius elementus, nurodytus Metodikos 6 punkte.

II SKYRIUS

KRITERIJŲ DĖL GALIMAI NETEISĖTŲ SĄLYGŲ GAUTI PARAMĄ NUSTATYMO PRINCIPAI VERTINANT PAREIŠKĖJO TINKAMUMĄ

9. Vertintojas paraiškos vertinimo metu, remdamasis duomenimis, esančiais Agentūros informacinėse sistemose ir (arba) pateiktais su paraiška, taip pat gavęs projekto vertinimo metu papildomus dokumentus, turi išnagrinėti projekto ryšius su kitais projektais, remdamasis Metodikos 1 priedo 1 lentele, t. y. turi įvertinti, ar atitinka šie pagrindiniai rizikos kriterijai:

9.1. projekto (projektų) įgyvendinimo vieta (geografinis ryšys);

9.2. projekte (projektuose) numatyta vykdyti arba vykdoma veikla (ekonominis ryšys);

9.3. susiję asmenys, susiję projektai, partnerinės įmonės (teisinis ir (arba) asmeninis ryšys);

9.4. projekto funkcinis nesavarankiškumas (funkcinis ryšys).

10. Tuo atveju, jei paramos paraiška atitinka KPP programos priemonių įgyvendinimo taisyklėse nustatytas paramos paraiškų tinkamumo sąlygas ir reikalavimus bei atrankos kriterijus, tačiau projektas (projektai) atitinka ne mažiau kaip 3 (tris) Metodikos 1 priedo 1 lentelėje pateiktus pagrindinius rizikos kriterijus, laikoma, kad pareiškėjas arba pareiškėjai galimai neteisėtai sukūrė reikalingas sąlygas gauti paramą, todėl papildomai prieš konstatuojant nustatytas neteisėtai sukurtas sąlygas gauti paramą turi būti įvertinami objektyvūs ir subjektyvūs elementai, kaip numatyta Metodikos 8 punkte.

11. Nustačius, kad pareiškėjas arba pareiškėjai galimai neteisėtai sukūrė paramai gauti reikalingas sąlygas, paraiška įvertinama kaip neatitinkanti priemonės įgyvendinimo taisyklėse nustatytų tinkamumo gauti paramą sąlygų ir reikalavimų. Agentūra apie tokias paramos paraiškas informuoja teisėsaugos institucijas.

12. Tais atvejais, kai paraiška atitinka Metodikos 1 priedo 1 lentelėje pateiktus 2 pagrindinius rizikos kriterijus arba kai paraiška atitinka 3 ir daugiau pagrindinius rizikos kriterijus, tačiau pritrūksta įrodymų konstatuojant, kad pareiškėjas arba pareiškėjai galimai neteisėtai sukūrė sąlygas gauti paramą, paraiška įvertinama kaip atitinkanti priemonės įgyvendinimo taisyklėse nustatytus tinkamumo gauti paramą sąlygas ir reikalavimus. Agentūros informacinėse sistemose tokia paraiška pažymima ir administruojama kaip rizikinga dėl galimai neteisėtai sukurtų sąlygų gauti paramą.

III SKYRIUS

KRITERIJŲ DĖL GALIMAI NETEISĖTŲ SĄLYGŲ GAUTI PARAMĄ NUSTATYMO PRINCIPAI, ADMINISTRUOJANT PROJEKTĄ IR VYKDANT JO PRIEŽIŪRĄ

13. Vertintojas projekto administravimo arba priežiūros metu pagal duomenis, esančius Agentūros informacinėse sistemose ir (arba) dokumentuose (pvz., remiantis išorės registrais, pateikta nauja informacija), turi išnagrinėti projekto ryšius su kitais projektais, remiantis Metodikos 1 priedo 1 lentelę, t. y. turi įvertinti, ar atitinka šie pagrindiniai rizikos kriterijai:

13.1. projekto (projektų) įgyvendinimo vieta (geografinis ryšys);

13.2. projekte (projektuose) numatyta vykdyti arba vykdoma veikla (ekonominis ryšys);

13.3. susiję asmenys, susiję projektai, partnerinės įmonės (teisinių ir (arba) asmeninių ryšys);

13.4. projekto funkcinis nesavarankiškumas (funkcinis ryšys).

14. Tais atvejais, jei projektas arba projektai atitinka ne mažiau kaip 3 (tris) rizikos kriterijus (Metodikos 1 priedo 1 lentelė), turi būti registruotas įtariamas pažeidimas ir vykdomas pažeidimo tyrimas. Pažeidimo tyrimo metu turi būti įvertinti visi objektyvūs ir subjektyvūs elementai, kaip numatyta Metodikos 8 punkte.

15. Tais atvejais, kai projektas atitinka 2 pagrindinius rizikos kriterijus arba kai projektas atitinka 3 ir daugiau pagrindinius rizikos kriterijus, tačiau pritrūksta įrodymų konstatuojant galimai neteisėtas sąlygas paramai gauti, Agentūros informacinėse sistemose toks projektas pažymimas ir administruojamas kaip rizikingas dėl galimai neteisėtų sąlygų paramai gauti.

16. Tais atvejais, jei projektas yra administruojamas ar vykdoma jo priežiūra pagal KPP priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“, turi būti įvertinami rizikos kriterijai, detalizuoti Metodikos 2 priede. Tuo atveju, jei projektas atitinka ne mažiau kaip 3 rizikos kriterijus, turi būti atliekamas pažeidimo tyrimas, kurio metu turi būti įvertinti visi objektyvūs ir subjektyvūs elementai, kaip numatyta Metodikos 8 punkte.

17. Paramos gavėjams, projekto įgyvendinimo metu galimai neteisėtai sukūrusiems paramai gauti reikalingas sąlygas, taikomos atitinkamos sankcijos, kaip numatyta KPP priemonių įgyvendinimą reglamentuojančiose taisyklėse ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. gruodžio 4 d. įsakymu Nr. 3D-929 „Dėl Sankcijų už teisės aktų nuostatų pažeidimus įgyvendinant Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės taikymo metodikos patvirtinimo“ patvirtintoje Sankcijų už teisės aktų nuostatų pažeidimus įgyvendinant Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės taikymo metodikoje.

IV SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

18. Metodika gali būti keičiama, tikslinama arba atnaujinama, pasikeitus teisės aktams, galintiems turėti įtakos sprendimams dėl paramos suteikimo arba tinkamo KPP administravimo.

19. Šios Metodikos nuostatos taikomos tiek, kiek jos neprieštaruja ES reglamentams ir kitiems Lietuvos Respublikos teisės aktams.

20. Jei KPP priemonių įgyvendinimo taisyklėse nustatomas kitoks teisinis reguliavimas, nei šioje Metodikoje, vadovaujamosi KPP priemonių įgyvendinimo taisyklėmis.

Galimai neteisėtų sąlygų gauti paramą
nustatymo metodikos
1 priedas

1 LENTELE
PAGRINDINIAI RIZIKOS KRITERIJAI DĖL GALIMAI NETEISĖTŲ SĄLYGŲ GAUTI PARAMĄ

Eil. Nr.	Rizikos kriterijus	Rizikos kriterijų detalizuojantys požymiai	Rizikos kriterijų papildantys elementai
1.	Projekto (projektų) įgyvendinimo vieta (geografinis ryšys)	<p><i>Tiek vertinimo, tiek administravimo ar priežiūros metu:</i></p> <p>1. Keli (2 ir daugiau) juridiniai ir (arba) fiziniai asmenys planuoja įgyvendinti ir (arba) įgyvendina projektus tuose pačiuose pastatuose ir (arba) tuose pačiuose žemės sklypuose (nuosavybės, nuomos arba kitais teisėtais valdymo pagrindais, išskyrus kai jie priklauso Lietuvos Respublikai) (pvz., pagal kadastro unikalius numerius).</p> <p>2. Kelių juridinių ir (arba) fizinių asmenų projekto (-ų) registracijos vieta ta pati.</p> <p><i>Administravimo ar priežiūros metu:</i></p> <p>3. Keli projektai įgyvendinami gretimuose (t. y. šalia esančiuose, kaimyniniuose) žemės sklypuose arba žemės sklypai ribojasi vienas su kitu, arba žemės sklypai priklauso tiems patiems subjektams (nuosavybės, nuomos arba kitais teisėtais valdymo pagrindais, išskyrus kai jie priklauso Lietuvos Respublikai) (nuosavybės, nuomos arba kitais teisėtais valdymo pagrindais) (pvz., pagal VĮ Registrų centro duomenis).</p> <p><i>Pastaba.</i> Projekto įvertinimui dėl galimai neteisėtų sąlygų gauti paramą pradėti reikia nustatyti ne mažiau kaip 3 pagrindinius rizikos kriterijus, kaip numatyta Metodikos 10 ir 14 punktuose, tačiau kad būtų nustatytas pagrindinis rizikos kriterijus, pakanka bent vieno jį detalizuojančio požymio.</p>	Vertinant galimai neteisėtas sąlygas gauti paramą reikia taip pat remtis pagrindinį rizikos kriterijų papildančiais elementais dėl geografinio ryšio, nurodytais Metodikos 1 priedo 2 lentelėje, ir įvertinti visus objektyvius ir subjektyvius elementus.

2.	<p>Projekte (projektuose) numatyta vykdyti arba vykdoma veikla (ekonominis ryšys)</p>	<p><u>Tiek vertinimo, tiek administravimo ar priežiūros metu:</u></p> <p>1. Skirtingų pareiškėjų ir (arba) paramos gavėjų (juridinių ir (arba) fizinių asmenų) projektuose numatyta vykdyti ir (arba) vykdoma tokia pat veikla (pvz., pagal Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (EVRK), veiklos pavadinimą, išskyrus atvejus, kai projektus vykdo tas pats pareiškėjas arba paramos gavėjas).</p> <p><u>Administravimo ar priežiūros metu:</u></p> <p>2. Skirtingų pareiškėjų ir (arba) paramos gavėjų (juridinių ir (arba) fizinių asmenų) projektuose vykdoma veikla arba dalis veiklos toje pat atitinkamoje rinkoje arba gretimose rinkose.</p> <p><i>Pastaba.</i> Projekto įvertinimui dėl galimai neteisėtų sąlygų paramai gauti pradėti reikalinga nustatyti ne mažiau kaip 3 pagrindinius rizikos kriterijus, kaip numatyta Metodikos 10 ir 14 punktuose, tačiau kad būtų nustatytas pagrindinis rizikos kriterijus pakanka bent vieno kriterijų detalizuojančio požymio.</p>	<p>Vertinant galimai neteisėtas sąlygas gauti paramą reikia taip pat remtis pagrindinį rizikos kriterijų papildančiais elementais dėl ekonominio ryšio, nurodytais Metodikos 1 priedo 2 lentelėje, ir įvertinti visus objektyvius ir subjektyvius elementus.</p>
3.	<p>Susiję asmenys, susiję projektai, partnerinės įmonės (teisinis ir (arba) asmeninis ryšys)</p>	<p>1. Kelių skirtingų paraiškų pateikusių juridinių asmenų direktoriumi ir (arba) akcininku ir (arba) pajininku yra vienas ir tas pats fizinis asmuo (pvz., pagal Agentūros informacinėse sistemose esančius duomenis).</p> <p>2. Fizinis asmuo, teikiantis paraišką ir (arba) įgyvendinantis projektą ir (arba) vykdamas projekto priežiūrą yra kito juridinio asmens (pateikęs paraišką paramai gauti) direktorius ir (arba) akcininkas ir (arba) pajininkas.</p> <p>Juridiniai ir fiziniai asmenys yra susijusios arba partnerinės įmonės, remiantis SVVĮ, ETT byla Nr. C-434/12 ir EK rekomendacijomis.</p>	<p>Vertinant galimai neteisėtas sąlygas gauti paramą reikia taip pat remtis pagrindinį rizikos kriterijų papildančiais elementais dėl teisinio ir (arba) asmeninio ryšio, nurodytais Metodikos 1 priedo 2 lentelėje, ir įvertinti visus objektyvius ir subjektyvius elementus.</p>

		<p><i>Pastaba.</i> Projekto įvertinimui dėl galimai neteisėtų sąlygų paramai gauti pradėti reikia nustatyti ne mažiau kaip 3 pagrindinius rizikos kriterijus, kaip numatyta Metodikos 10 ir 14 punktuose, tačiau kad būtų nustatytas pagrindinis rizikos kriterijus pakanka bent vieno jį detalizuojančio požymio.</p>	
4.	<p>Projekto funkcinis nesavarankiškumas (funkcinis ryšys)</p>	<p>Skirtingų pareiškėjų ir (arba) paramos gavėjų planuojama arba vykdoma veikla daro įtaką viena kitai, t. y. galutiniam rezultatui gauti reikia dviejų ar daugiau fizinių ar juridinių asmenų veiklos ir (arba) investicijų (pvz., pagal vidinių ir išorės registrų, patikrų duomenis).</p> <p><i>Pastaba.</i> Projekto įvertinimui dėl dirbtinai sukurtų sąlygų paramai gauti pradėti reikia nustatyti ne mažiau kaip 3 pagrindinius rizikos kriterijus, kaip numatyta Metodikos 10 ir 14 punktuose, tačiau kad būtų nustatytas pagrindinis rizikos kriterijus pakanka bent vieno jį detalizuojančio požymio.</p>	<p>Vertinant galimai neteisėtas sąlygas gauti paramą reikia taip pat remtis pagrindinį rizikos kriterijų papildančiais elementais dėl ekonominio ryšio, nurodytais Metodikos 1 priedo 2 lentelėje, ir įvertinti visus objektyvius ir subjektyvius elementus.</p>

2 LENTELE

PAGRINDINIUS RIZIKOS KRITERIJUS PAPILDANTYS ELEMENTAI

Eil. Nr.	Kriterijus
A. RIZIKOS KRITERIJAI, SUSIJĘ GEOGRAFINIU RYŠIU	
1.	Keli juridinių ir (arba) fizinių asmenų projektai planuojami įgyvendinti arba įgyvendinami šalia esančiuose (3 km. atstumu) žemės sklypuose arba žemės sklypai ribojasi vienas su kitu, arba žemės sklypai priklauso tiems patiems subjektams (nuosavybės, nuomos arba kitais teisėtais valdymo pagrindais, išskyrus, kai priklauso Lietuvos Respublikai) (pvz., pagal VĮ Registrų centro duomenis).
2.	Šalia esantys registracijos adresai (tas pats pastatas, tačiau skirtingi butai, kabinetai).
3.	Sutampa kontaktiniai duomenys (telefonas, el. paštas, faksas, pašto dėžutė, ūkininko registracijos vieta, kita) (bent vienas iš jų).
4.	Ta pati investicijų saugojimo vieta, pvz., patikros vietoje metu nustatyta.
5.	Dalijamasi komunikacijomis (vanduo, šildymas, elektra) (pvz., patikros vietoje metu nustatyta).
B. RIZIKOS KRITERIJAI, SUSIJĘ SU EKONOMINIAIS RYŠIAIS	
6.	Pareiškėjus ir (arba) paramos gavėjus sieja komercinė veikla, išskirtinai vykdo veiklą kitam asmeniui ar kitam paramos gavėjui ir (arba) pareiškėjui, paslaugos, prekės, darbai teikiami tam pačiam subjektui (pirkimo–pardavimo, žaliavos tiekimo sutartys sudaromos su susijusiomis įmonėmis ir (arba) įmonėmis, kurios gavo paramą. Sudarytų sutarčių ir (arba) išrašytų PVM sąskaitų–faktūrų su susijusiomis įmonėmis pagalba imituojama veikla) (pvz., patikros vietoje metu nustatyta).
C. RIZIKOS KRITERIJAI, SUSIJĘ SU FUNKCINIAIS RYŠIAIS	
7.	Juridinis asmuo buvo padalintas į du ar daugiau ir visi tęsia vienodas arba viena kitą papildančias veiklas (pvz., nuo didelės veikiančios įmonės atskirta nauja įmonė, registruota Juridinių asmenų registre).
8.	Keičiamasi įrengimais (pvz., iš patikrų, darytų skirtingu laiku ir tikrinant po vieną paramos gavėją, matyti, kad tas pats įrengimas buvo tikrinant vieną paramos gavėją, o po to kitą).
9.	Skirtingų pareiškėjų ir (arba) paramos gavėjų planuojama arba vykdoma veikla viena kitai daro įtaką, t. y. galutiniam rezultatui gauti reikia dviejų ar daugiau įmonių veiklos ir (arba) investicijų (funkcinis nesavarankiškumas).
D. RIZIKOS KRITERIJAI, SUSIJĘ SU TEISINIAIS IR (ARBA) ASMENINIAIS RYŠIAIS	
10.	Pirkimo dokumentuose nurodyti tie patys asmenys (pvz., tie patys asmenys yra pirkimo komisijų nariai, pasirašo dokumentus, pirkimų organizatoriai ir pan.), o pirkimus laimi skirtingi tiekėjai ir (arba) rangovai.
E. RIZIKOS KRITERIJAI, SUSIJĘ SU KITAIS RYŠIAIS	
11.	Pareiškėjai ir (arba) paramos gavėjai (juridiniai asmenys) įsteigti tuo pačiu metu.
12.	Pareiškėjų ir (arba) paramos gavėjų ūkininkų ūkis įregistruotas tuo pačiu metu.
13.	Su paraiškėmis pateikti to paties (arba) tų pačių tiekėjų komerciniai pasiūlymai (bent vienas tas pats).

14.	Paraiškose ir projekto, pirkimų dokumentuose kartojasi tos pačios klaidos, rengiant raštus, atsakymus Agentūrai vienas paramos gavėjas supainioja rekvizitus arba pasirašo už kitą paramos gavėją.
15.	Už paramos lėšas įsigyta technika ir įranga yra naudojama verslo plane numatytai veiklai vykdyti tik išimtinai, t. y. buvo sukurtos sąlygos paramai gauti, o ne veiklai vykdyti (pvz., nevykdo statybos darbų, bet nuomoja techniką).
16.	Skirtingų projektų pirkimuose dalyvauja ir juos laimi tie patys tiekėjai ir (arba) rangovai (bent vienas tas pats tiekėjas ir (arba) rangovas) (arba tie patys dalyvauja, bet vienuose laimi vieni, kituose – kiti).
17.	Skirtingos patalpos, kuriose įgyvendinami projektai, priklauso tam pačiam ūkio subjektui.
18.	Tie patys darbuotojai dirba arba dirbo keliuose skirtinguose projektuose (pvz., paraiškoje pateiktoje informacijoje nurodyta, kad tas pats kaimo gyventojas dirba skirtingose įmonėse) arba vieno pareiškėjo ir (arba) paramos gavėjo savininkai ir (arba) vadovai yra arba buvo kito pareiškėjo ir (arba) paramos gavėjo darbuotojai).
19.	Vienodas verslo plano turinys arba vienodi verslo plano rodiklių duomenys.
20.	Tas pats kelių skirtingų projektų juridinio asmens steigėjas ir (arba) konsultantas ir (arba) įgaliotinis ir (arba) asmuo, teikiantis informaciją ir (arba) dalyvaujantis Agentūros komisijų posėdžiuose ir (arba) patikrose.
21.	Įgyvendinant projektą, vykdant projekto priežiūrą pasikeitė akcininkai.

Galimai neteisėtų sąlygų paramai
gauti nustatymo metodikos
2 priedas

**PAGRINDINIAI RIZIKOS KRITERIJAI DĖL GALIMAI NETEISĖTŲ SĄLYGŲ GAUTI PARAMĄ NUSTATYMO PAGAL KPP
PRIEMONĖS „ŪKIO IR VERSLO PLĖTRA“ VEIKLOS SRITĮ „PARAMA JAUNŲJŲ ŪKININKŲ ĮSIKŪRIMUI“ PROJEKTO
ADMINISTRAVIMO IR PRIEŽIŪROS METU**

Eil. Nr.	Rizikos kriterijus	Rizikos kriterijų detalizuojantys požymiai	Rizikos kriterijų papildantys elementai
1.	Projekto (projektų) įgyvendinimo vieta (geografinis ryšys)	<p>1. Keli (2 ir daugiau) juridiniai ir (arba) fiziniai asmenys planuoja įgyvendinti ir (arba) įgyvendina projektus tuose pačiuose pastatuose ir (arba) tuose pačiuose žemės sklypuose (pvz., pagal kadastro unikalius numerius).</p> <p>2. Kelių juridinių ir (arba) fizinių asmenų projekto (-ų) registracijos vieta ta pati.</p> <p><i>Pastaba.</i> Projekto įvertinimui dėl galimai neteisėtų sąlygų paramai gauti pradėti reikia nustatyti ne mažiau kaip 3 pagrindinius rizikos kriterijus, kaip numatyta Metodikos 16 punkte, tačiau kad būtų nustatytas pagrindinis rizikos kriterijus pakanka bent vieno jį detalizuojančio požymio.</p>	Vertinant galimai neteisėtas sąlygas paramai gauti reikia taip pat remtis pagrindinį rizikos kriterijų papildančiais elementais dėl geografinio ryšio, nurodytais Metodikos 1 priedo 2 lentelėje, ir įvertinti visus objektyvius ir subjektyvius elementus.
2.	Projekte (projektuose) numatyta vykdyti arba vykdoma veikla (ekonominis ryšys)	<p>1. Skirtingų pareiškėjų ir (arba) paramos gavėjų (juridinių ir (arba) fizinių asmenų) projektuose numatyta vykdyti ir (arba) vykdoma tokia pat veikla (pvz., pagal Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (EVRK), veiklos pavadinimą, išskyrus atvejus, kai projektus vykdo tas pats pareiškėjas arba paramos gavėjas).</p> <p>2. Skirtingų pareiškėjų ir (arba) paramos gavėjų (juridinių ir (arba) fizinių asmenų) projektuose numatyta vykdyti ir vykdoma veikla arba dalis veiklos toje pačioje atitinkamoje rinkoje arba gretimose rinkose.</p>	Vertinant galimai neteisėtas sąlygas paramai gauti reikia taip pat remtis pagrindinį rizikos kriterijų papildančiais elementais dėl geografinio ryšio, nurodytais Metodikos 1 priedo 2 lentelėje, ir įvertinti visus objektyvius ir subjektyvius elementus.

		<p>3. Paramos gavėjas visą arba beveik visą pagamintą produkciją parduoda ne rinkai, o susijusiam (partneriui) asmeniui.</p> <p><i>Pastaba.</i> Projekto įvertinimui dėl dirbtinai sukurtų sąlygų paramai gauti pradėti reikia nustatyti ne mažiau kaip 3 pagrindinius rizikos kriterijus, kaip numatyta Metodikos 16 punkte, tačiau kad būtų nustatytas pagrindinis rizikos kriterijus pakanka bent vieno jį detalizuojančio požymio.</p>	
3.	Ūkio valdymas pagal įgaliojimą (teisinis ir (arba) asmeninis ryšys)	Pareiškėjas nevykdo žemės ūkio veiklos ir paliko įgaliojimą veikti kitiems asmenims.	Vertinant galimai neteisėtas sąlygas paramai gauti reikia taip pat remtis pagrindinį rizikos kriterijų papildančiais elementais dėl geografinio ryšio, nurodytais Metodikos 1 priedo 2 lentelėje, ir įvertinti visus objektyvius ir subjektyvius elementus.
4.	Kitiems asmenims perduodami valdyti nuosavybės ar kitais pagrindais sklypai, kurie buvo valdoje paramos paraiškos teikimo metu (teisinis ir (arba) asmeninis ryšys)	Pareiškėjas perduoda valdyti nuosavybės ar kitais pagrindais sklypus, kurie buvo valdoje paramos paraiškos teikimo metu, asmenims, kurie šiuos sklypus įtraukę į savo valdas dalyvauja įgyvendinant Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“.	Vertinant galimai neteisėtas sąlygas paramai gauti reikia taip pat remtis pagrindinį rizikos kriterijų papildančiais elementais dėl geografinio ryšio, nurodytais Metodikos 1 priedo 2 lentelėje, ir įvertinti visus objektyvius ir subjektyvius elementus.
5.	Paramos lėšomis įgytų investicijų nepanaudojimas (ekonominis ryšys)	Už paramos lėšas įsigyta technika ir įranga yra naudojama kito susijusio ar partnerio (juridinio asmens) ar kito susijusio fizinio asmens veiklos poreikiams tenkinti.	Vertinant galimai neteisėtas sąlygas paramai gauti reikia taip pat remtis pagrindinį rizikos kriterijų papildančiais elementais dėl geografinio ryšio, nurodytais Metodikos 1 priedo 2 lentelėje, ir įvertinti visus objektyvius ir subjektyvius elementus.